

Hálózatosság és töredezettség - problémafelvetések Bethlen Miklós kancellár kapcsolati hálójának rekonstrukciója kapcsán

Vida Bence

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola

Kora Újkori Magyar Történelem Program

doktorandusz, szotarport@gmail.com

Bethlen Miklós kancellár kapcsolati hálójának feltárása egyedülálló lehetőség a kora újkori diplomáciatörténet, gazdaságtörténet és művelődéstörténet szempontjából egyaránt. Az európai peregrináció során kiépített levelezési rendszer partnerei lehetővé tették Bethlen számára, hogy betekintést nyerhessen az európai nemzetközi viszonyokba, valamint azt is, hogy saját üzeneteit közvetítse partnerei felé.

Előadásomban elsősorban a hálózatelmélet diszciplínájának alkalmazhatóságával kapcsolatban szeretnék problémafelvetéseket megfogalmazni. Az érintett kérdések egy modellszerű hálózat-rekonstrukció előkészítésekor fogalmazódnak meg. Miként rendezhetők az egyes levelezőkkel fenntartott kapcsolatok, diádok, egységes hálózattá? Bizonyítható, hogy tudatosan épített és nem véletlenszerűen létrejövő kapcsolatrendszerrel van szó? Mit mutat meg és hogyan építhető tovább az így létrejövő csillag-szerkezetű kapcsolati háló? Mit lehet kezdeni a feltételesen hiányzó személyekkel, hogyan lehet következtetni a hálózat szerkezetéből annak korabeli valós méretére? Értelmezhető-e ez a kommunikációs háló többretegű hálózatként, amely egyszerre foglal magában gazdasági, politikai, rokoni kapcsolatokat és miként különíthetők el egymástól ezek a rétegek, figyelembe véve, hogy egy személy akár több hálózat tagjaként is szerepelhet? Megfigyelhető-e pusztán a levelek terjedése alapján, hogy milyen csoportok közt folyt a bethleni információáramlás, kik voltak ezen csoportok tagjai, és kik a kapuőrök, akik az információ terjedését szabályozták? Milyen szerepet szánt saját magának Bethlen Miklós az információ terjesztése kapcsán, és mennyiben sikerült hű maradjon ehhez a szerephez?

Két esettanulmányt felhasználva szeretném pontosabban megfogalmazni a fent vázolt dilemmákat, reflektálva a levelezés alapján épített adatbázison végzett kezdeti vizsgálódások alapján megfogalmazódó lehetséges kutatási irányokra. Az egyik esettanulmányban az Apologia ministrorum evangelicorum Hungariae, a másikban pedig a Columba Noe röpirat terjedésén keresztül szeretném tárgyalni a hálózat működésével kapcsolatban felmerülő kihívásokat. Amellett, hogy mindkét röpirat markánsan tartalmazza a bethleni kulturális és politikai programot, fényt derít a főúr gazdasági kapcsolatainak természetére és arra is, miként befolyásolta Erdély geopolitikai helyzete az üzenetközvetítés folyamatát.